E. Szabó László:
Megjegyzés Brendel 1-re.

Mivel holnap elutazom és az éjjel előadás-fóliákat kell írnom, nem kívánok most az érdemi vitához szólni. Csupán néhány megjegyzés:

1. A determinizmus Brendel-féle definíciója részben hibás, részben - mint rendszerelméleti, nem igazán használható önmagában, részben tautologikus. Miért? Nyilván nem kell léteznie egy $f(\mathbf{U}) = X$ függvénynek. Hiszen, ha $\mathbf{U}$ — amint írod — egy t pillanatban a külső hatások összessége, az nem kell, hogy egyértelműen meghatározza a rendszer pillanatnyi állapotát. (Ha félreértettem, és $\mathbf{U}$ az egész külső hatás története, akkor sem, mert egy determinisztikus rendszer nem feltétlenül Markovi.)

   Ezek a rendszerelméleti fogalmak nem adnak semmi pluszt ahhoz, amit az emberek köznyelvi formában megfogalmaznak.

   Továbbá, ha mindezektől eltekintünk, akkor a definíció szerint minden rendszer determinisztikus, hiszen (lásd B. Russel idevágó analízisét) a világ lehet bármilyen, mindig van egy $g(\mathbf{U}, X) = Y$ hozzárendelés.
2. A szabad akarat nem az, hogy (és ebben Farkas Katival is vitatkozom, mert egy alkalommal ezt mondta az előadáson, de szerencsére később nem így gondolta) „azt cselekszünk, amit akarunk". Ez a cselekvés szabadsága, vagy általában az emberi szabadság. A szabad akarat probléma az, hogy a mentális aktus determinált-e, vagy sem. (És persze, hogy hogyan van ez a mentális aktus, illetve az ő determináltsága, vagy indetermináltsága elgondolva.)
3. A Szabad Akarat második definíciója (káosz) jól ismert, Popperiánus, és sehova sem vezet. Először, egyfolytában tisztáztuk, hogy nem episztemikus, hanem objektív indeterminizmusról van szó. A káosz itt nem segít, csupán megmagyarázza, hogy miért van objektíve lehetőség az episztemikus indeterminizmusra. Továbbá sosem értettem, hogy a szabad akarat olyan szerelmeseinek, mint Popper, miért jó. Miféle lelki megkönnyebbülést jelent egy bírónak, ha azért ítél el egy gyilkost, mert tudja, hogy a cselekedete azon múlott, hogy az agyát egy pici véletlen perturbáció (mondjuk egy kozmikus részecske véletlen becsapódása egyetlen neuronba) érte?! Most nem foglakoznék az olyan „question begging"-gel, mint hogy az agyunk olyan számítógép, amelyiknek „hatalma és önálló útja van".

Mindenkit üdvözlök, SZ. L.